

ROZDZIAŁ VI

Olga Filipiak

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

WSPÓŁCZESNE MIASTO – WYBRANE ZAGROŻENIA I WYZWANIA

Wstęp

Kategoria miasta zajmuje istotne miejsce w refleksji socjologicznej. Analizy dotyczące tego pojęcia czynione były na przestrzeni wieków, właściwie można powiedzieć od momentu powstawania większych wspólnot społecznych. Początki narodzin miast oraz ich uwarunkowania przestrzenne, historyczne, kulturowe, a przede wszystkim społeczne sytuują to pojęcie w ścisłym kanonie socjologicznym.

Miasto na przestrzeni wieków ulegało ciągłym zmianom, co w znaczny sposób wpłynęło na współczesny jego charakter. Zasadnym wydaje się przyjęcie tezy, iż właściwie przestrzeń miejska jest odzwierciedleniem procesów społecznych zachodzących w określonym czasie i przestrzeni. Miasto się zmienia, tak jak zmienia się cała rzeczywistość społeczna, szczególnie widoczne jest to w ostatnich dziesięcioleciach, głównie pod wpływem zmian technologicznych. Małgorzata Dymnicka podkreśla, iż „Wiek XXI jest wiekiem miast (*age of cities*): w Europie miejska populacja stanowi ponad 75 proc. całej ludności zamieszkującej kontynent, i to, co dzieje się w wielkich miastach, jest odbiciem procesów zachodzących we współczesnych społeczeństwach”¹.

Głównym zamierzeniem autorki opracowania jest przedstawienie wybranych zagrożeń wynikających z rozwijających się niepokojących zjawisk powstałych we współczesnej przestrzeni miejskiej. Ponadto celem analiz podjętych w artykule jest wskazanie na niektóre aspekty zmian o charakterze społecznym, jakie zachodzą we współczesnym mieście. Podjęte rozważania zostały ulokowane na płaszczyźnie teoretycznej.

1. Miasto w refleksji socjologicznej

Przeobrażenia współczesnych miast to nie tylko aspekt przestrzenny, architektoniczny, ale przede wszystkim interesujący socjologów aspekt społeczny. Trzeba bowiem zauważyć, iż współczesne miasto to obszar wielora-

---

¹ M. Dymnicka, *Przestrzeń publiczna a przemiany miasta*, Warszawa 2012, s. 144.

kiej działalności i aktywności jednostki oraz grup społecznych na różnych poziomach i w złożonych strukturach społecznych. Współczesne miasto to miejsce pracy człowieka, aktywności zawodowej, przestrzeń spędzania czasu wolnego, miejsce uczestnictwa w kulturze i dostępu do sztuki, droga awansu i samorealizacji, uczestnictwa w obszarze politycznym i publicznym. Współczesne miasto daje również przestrzeń do manifestacji swoich poglądów, wyrażania opinii, to szansa kontestacji i realizacji różnych form sprzeciwu, ale także miejsce powstawania i kształtowania nowych typów stosunków społecznych charakterystycznych dla społeczeństwa XXI wieku. Ukształtowanie modelu współczesnego miasta jest efektem szeregu zmian, jakie nastąpiły na przestrzeni lat ze szczególnym uwzględnieniem globalizacji. W najnowszych opracowaniach zwraca się uwagę na nowy aspekt sieciowości, bez którego nie sposób jest zanalizować współczesnego miasta.

Problematyka miasta opisywana i interpretowana jest w socjologii w obszernych pracach odnoszących się do kluczowych teorii socjologicznych z tego zakresu. Należy wymienić chociażby takich klasyków socjologii: E. Durkheima, G. Simmla, M. Webera, następnie prace R.E. Parka, F. Znanieckiego, W. Thomasa, a także współczesnych teoretyków: P. Bourdieu, czy M. Castellsa. Dwaj ostatni wpisują się we współczesną teorię socjologiczną będącą postawą analizy współczesnych zjawisk i procesów społecznych.

A. Majer dokonuje przeglądu teorii i koncepcji z zakresu socjologii miasta wskazując na wielość ujęć dotyczących próby określenia natury miasta, jednak w krótkiej syntezie warto podkreślić jego ustalenia, gdzie: 1) miasto traktujemy jako strukturę przestrzenną i żywą wspólnotę kształtującą się w czasie, z własnym systemem wartości, kultury, tradycją; 2) miasto jako środowisko charakteryzujące się strukturą demograficzną i procesami ludnościowymi w niej zachodzącymi; 3) miasto jako przestrzeń symboliczna z różnorodnością jednostek i architektury; 4) miasto jako atrybut wolności, podmiotowości, rozwoju, często traktowane w sposób utopijny; 5) motyw miasta w przekazie literackim (beletrystycznym, publicystycznym, naukowym)².

2. Miasto – wybrane zagrożenia

Coraz częściej pisze się na temat kryzysu współczesnych miast mając na uwadze mnogość negatywnych procesów w nich zachodzących, które utrwalają się poprzez zwiększające się bezrobocie, pauperyzację społeczeństwa, ubóstwo, bezdomność, czy też wzrost przestępczości. Większość tych problemów zaliczamy do patologii społecznych, czyli traktujemy jako

---

² A. Majer, *Socjologia i przestrzeń miejska*, Warszawa 2010, s. 118.

„ten rodzaj zachowania, ten typ instytucji, ten typ funkcjonowania jakiegoś systemu społecznego, czy ten rodzaj struktury, który pozostaje w zasadniczej, nie dającej się pogodzić sprzeczności ze światopoglądowymi wartościami, które w danej społeczności są akceptowane”³. Tę opinię potwierdza także A. Majer pisząc: „W Polsce przejawami kryzysu miast można nazwać utrzymanie się enklawy biedy i patologii społecznej. Generalnie zjawiska te przeżywają zwłaszcza ośrodki przemysłowo – miejskie powołane do życia przed pierwszą rewolucją przemysłową, które dzisiaj zajmują końcowe miejsca w rankingu potencjału rozwojowego”⁴. Rzeczywiście ta diagnoza jest wysoko niepokojąca, biorąc pod uwagę potencjał tych miast oraz ich znaczenie historyczne i kulturowe dla rozwoju społeczno-gospodarczego.

Bezdomność niewątpliwie można zaliczyć do poważnych problemów, z jakimi borykają się współczesne miasta. Zjawisko to przybiera coraz bardziej na sile, przy czym trudno jednoznacznie określić jego przyczyny, głównie ze względu na jego złożoność i wieloaspektowość. Niewątpliwie jednak istotny wpływ mają czynniki ekonomiczne, trudna sytuacja materialna, utrata pracy, mieszkania, ale również cały szereg czynników społecznych, w tym najważniejsze, takie jak: patologie społeczne (alkoholizm, prostytutka, przestępczość, przemoc i problemy rodzinne) oraz psychologiczne (cechy osobowościowe). Skala zjawiska i grupy wysokiego ryzyka, konsekwencje pozostawiania osobą bezdomną odciskają się na całokształcie życia jednostki, ale także jej otoczenia. Oprócz braku perspektyw, pieniędzy, schronienia, dachu nad głową pojawiają się problemy zdrowotne, depresja, ale nade wszystko samotność, poczucie odrzucenia, bezsilności, wstydu, spadek poczucia własnej wartości, i w końcu trwała bezdomność do końca życia.

Kolejne szczególnie niepokojące zjawisko w miastach to tzw. „dzieci ulicy”, które według definicji Rady Europy określa się jako: „dzieci poniżej 18 roku życia, które przez krótszy lub dłuższy czas żyją w środowisku ulicznym. Przenoszą się z miejsca na miejsce, mają swoje grupy rówieśnicze i inne kontakty. Są zameldowani pod adresem rodziców lub jakiejś instytucji socjalnej. Charakterystyczne jest to, że z rodzicami, przedstawicielami szkół i instytucji pomocy i służb socjalnych, które ponoszą za nie odpowiedzialność, dzieci te mają słaby kontakt lub nie mają go w ogóle”⁵. Zjawisko to staje się coraz bardziej powszechne, występuje zarówno w wielkich metropoliach w bogatych krajach, ale także w mniejszych miastach i miasteczkach krajów słabiej rozwiniętych.

---

³ A. Podgórecki, *Patologia życia społecznego*, Warszawa 1969, s. 24.

⁴ A. Majer, dz. cyt., s. 259.

⁵ A. Kurzeja, *Dzieci ulicy – profilaktyka zagrożeń*, Kraków 2010, s. 13.

W literaturze przedmiotu występuje próba kategoryzacji tego pojęcia, stąd warto przytoczyć typologię I. Pospiszyl, która pisząc o „dzieciach ulicy”, wymienia następujące ich typy:

- *Uciekinierzy* – dzieci pochodzące z rodzin biednych, dysfunkcyjnych, mające problemy w szkole, wyizolowane, z deficytami emocjonalnymi, słabo zintegrowane, zagrożone przemocą seksualną;
- *Poszukiwacze przygód* – nie posiadają oparcia w rodzinie, wychowujące się bez uwagi i troski rodziców, wyizolowane, żyjące marzeniami, z dużą wyobraźnią kształtowaną pod wpływem mass mediów, planujące swoją ucieczkę z domu z jednoczesną informacją o niej skierowaną do rodziców;
- *Włóczędzy, ulicznicy, uliczni królewicze, gawrosze* – typ odpowiadający najbardziej definicji „dzieci ulicy”, najbardziej zdemoralizowane, samodzielnie się utrzymujące z żebractwa, kradzieży, prostytucji, zaradne, odporne, manipulujące innymi, zamieszkujące przestrzenie publiczne, prywatne domki letniskowe, pustostany, często uzależnione od alkoholu, substancji psychoaktywnych;
- *Galerianki* – młode dziewczęta w wieku 12-18 lat, często przebywające w centrach handlowych, poszukujące sponsoringu mężczyzn;
- *Blokersi, dzieci podwórkowe* – zwykle do 19 roku życia, żyjące w grupach do kilkunastu osób, większość dnia przebywające na tzw. podwórku, nie chodzące do szkoły, wyrażające agresję w postaci graffiti, drobnego wandalizmu, często utrudniają życie pobliskim mieszkańcom, z nierealnymi marzeniami, bez celu życiowego;
- *Buntownicy bez powodu* – dzieci konstatujące swoich rodziców, bez pomysłu na życie, poszukujące wrażeń, lecz łatwo nudzące się, zagubione, z deficytami emocjonalnymi, chcące zwrócić na siebie uwagę dorosłych⁶.

Niezależnie od patologicznych zachowań przejawianych przez osoby nieletnie warto zaznaczyć główne źródło będące ich przyczyną, mianowicie: brak opieki rodzicielskiej, samotność, przemoc, brak więzi emocjonalnej między rodzicami a dziećmi, coraz większe znaczenie wartości materialnych w życiu rodzinnym i społecznym. Tym samym dzieci i młodzież poszukują uwagi, obecności drugiego człowieka, a także akceptacji poza domem, często na ulicy, podwórku, czy bardziej nieprzyjaznym dla nich środowisku narażone na chęć wykorzystania ich łatwowierności przez dorosłych.

Niepokojącym zjawiskiem w obszarze współczesnego miasta jest także prostytucja. To zjawisko społeczne zakorzenione mocno w rzeczywistości społecznej w bardzo długiej perspektywie historycznej i kulturowej.

---

⁶ I. Pospiszyl, *Patologie społeczne*, Warszawa 2008, s. 305-308.

Współcześnie mając na uwadze rozpad tradycyjnych społeczności, rozwój anonimowych obszarów miejskich; komercjalizację relacji społecznych oraz ich anonimowość można wywnioskować, iż wpłynęły one na obraz prostytutki w XXI wieku⁷. Zmieniają się formy prostytutki, jak i jej zakres počąwszy od prostytutki ulicznej, poprzez lokalową do uprawianej w domach publicznych oraz pojawiają się nowe formy tzw. prostytutka apartamentowa, czy występująca pod kamuflażem oferty salonów masażu⁸. Prostitution dotyczy przede wszystkim kobiet, jednak coraz częściej mamy do czynienia ze wzrostem tego zjawiska w grupach nieletnich dziewcząt oraz z prostytutką homoseksualną mężczyzn. W wielkich miastach w Wietnamie, Korei Południowej czy na Filipinach coraz bardziej powszechne staje się zjawisko turystyki seksualnej opartej na kontaktach seksualnych mieszkańców Europy i USA z nieletnimi dziewczętami i chłopcami w zamian za korzyści materialne⁹.

Wandalizm i chuligaństwo to zjawiska coraz bardziej powszechne w przestrzeni miejskiej. Stanowią utrudnienie w życiu mieszkańców miasta, jak również wpływają na poczucie bezpieczeństwa. Akty wandalizmu pozbawione są jakichkolwiek racjonalnych przesłanek, czy wyraźnych powodów, poza zniszczeniem nic ze sobą nie niosą. Akty dewastacji przestrzeni publicznej mogą być wyrazem gniewu, frustracji jednostek lub grup społecznych, które w ten sposób okazują swoje niezadowolenie. Nuda, chęć zabawy, chęć zwrócenia na siebie uwagi, ułuda szybkiego zdobycia pieniędzy, chęć zaznaczenia swojej pozycji w grupie są czynnikami wspomagającymi te patologie społeczne. Ponadto brak odstraszającej kary i poważnych konsekwencji prawnych wpływa na rozprzestrzenianie się tych zjawisk. Z socjologicznego punktu widzenia warto podkreślić, iż akty te zaburzają ustalony porządek i ład społeczny, zakłócają stosunki społeczne, naruszają ustalone normy i zasady życia społecznego. Czynnikiem ograniczającym skalę zjawiska wandalizmu są wysoki poziom zaufania, liczne sieci społeczne, a przede wszystkim aktywność społeczna w społecznościach lokalnych¹⁰. Dewastacja przestrzeni publicznej może być spowodowana licznymi uwarunkowaniami, do których według B. Hołysta możemy zaliczyć: anonimowość środowiska wielkomiejskiego, powierzchowne kontakty z innymi ludźmi, brak poczucia tożsamości, pobudzenie emocjonalne, seksualne, zmiany zachodzące w świadomości jednostki, problemy z właściwym postrzeganiem odpowiedzialności, zmieniona perspektywa czasowa, przecią-

---

⁷ A. Giddens, *Socjologia*, Warszawa 2012, s. 597.

⁸ B. Hołyst, *Bezpieczeństwo społeczeństwa*, Warszawa 2015, t. 3, s. 225.

⁹ A. Giddens, dz. cyt., s. 600.

¹⁰ A. Barczykowska, *Kapitał społeczny a zjawiska patologii społecznej w wielkim mieście*, Kraków 2011, s. 243.

żenia sensoryczne oraz fizyczna aktywność związana z agresją¹¹.

K. Pierzchała i Cz. Cekiera piszą o klasyfikacji typów wandalizmu ze względu na kryterium motywu i celu autorstwa S. Cohena, uwzględniając: wandalizm zaborczy (zniszczenie mienia celem zdobycia korzyści materialnych); wandalizm taktyczny (celem jest uzyskanie zaplanowanych roszczeń); wandalizm ideologiczny (z hasłami o wydźwięku ideologicznym); wandalizm mściwy (głównym motywem jest chęć odwetu); wandalizm zabawowy (niszczenie, którego głównym celem jest chęć rozrywki) oraz wandalizm złośliwy (głównym jego podłożem jest frustracja i złość)¹².

Warto zaznaczyć, iż zmiany zachodzące we współczesnych miastach wpływają na wzrost przestępstw popełnianych przez nieletnich na tych obszarach. Zjawisko to jest bardzo złożone, stąd na tym etapie rozważań należy skupić się na wybranych aspektach tego problemu.

Przestępczość nieletnich należy rozpatrywać nie tylko poprzez wskaźniki przestępczości w tych grupach wiekowych wskazujące na skalę tego problemu, ale przede wszystkim jako niepokojące zjawisko społeczne odzwierciedlające szereg negatywnych zmian zachodzących we współczesnych rodzinach i innych małych grupach społecznych, mających tak istotny wpływ na kształtowanie osobowości młodego pokolenia, przekazywania norm i wartości. Wzrastająca przestępczość wśród nieletnich jest niejako lustrzanym odbiciem problemów współczesnego społeczeństwa. Poczucie anonimowości w środowisku miejskim i bezkarności potęgują te negatywne zjawiska. W przestępczości nieletnich coraz bardziej stają się widoczne: brutalność, niezwykle okrucieństwo oraz brak litości wobec swoich ofiar¹³. Dzieci i dorastającą młodzież wychowująca się w dysfunkcyjnych rodzinach, pozostawiana sama sobie oraz pozbawiana kontroli społecznej, nie posiadająca autorytetów, poszukująca akceptacji bardziej narażona jest na uczestnictwo w działaniach przestępczych. Ponadto próba wyrażenia w ten sposób agresji, frustracji, chęć zwrócenia na siebie uwagi otoczenia, a także sposób odnalezienia się w grupach rówieśniczych wpływają na wzrost tego zjawiska. Przestępczość nieletnich to także kwestie związane z chęcią zdobycia środków finansowych przeznaczonych na alkohol, czy środki psychoaktywne, które wzmacniają poziom agresji przyczyniając się jednocześnie do tworzenia subkultur przestępczych. Przynależność do tych subkultur daje poczucie satysfakcji, uznania i niejednokrotnie stanowi jedynie miejsce, w którym młody człowiek znajduje akceptację, przy jednoczesnym przyjmowaniu negatywnych zasad i wzorców zachowań przejawianych w tego typu grupach społecznych.

Osoby nieletnie częściej popełniają takie przestępstwa jak: rozboje, wy-

¹¹B. Hołyst, dz. cyt., s. 565-566.

¹²K. Pierzchała, Cz. Cekiera, *Człowiek a patologie społeczne*, Toruń 2009, s. 141-142.

¹³B. Hołyst, dz. cyt., s. 224.

muszenia, bójki i pobicia, których ofiarami są najczęściej inni niepełnoletni, mężczyźni pod wpływem alkoholu, osoby w wieku starszym i kobiety¹⁴. Istotny wpływ na zachowania przestępcze ma uzależnienie od narkotyków, które z jednej strony wspomaga zachowania przestępcze, z drugiej zaś może być konsekwencją tego typu zachowań patologicznych. Innymi słowy narkomania i przestępczość jako zjawiska patologiczne wzajemnie się przenikają, tworząc niebezpieczny układ dla bezpieczeństwa jednostki, jak i bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej. Ponadto za wzrostem przestępczości wśród nieletnich współistnieją bezrobocie, bieda i związana z tym marginalizacja społeczna, przemoc psychiczna i fizyczna w domach, trudności w szkole, nadużywanie alkoholu i szeroki dostęp do substancji psychoaktywnych.

Nieodłącznym elementem w panoramie współczesnego miasta jest żebractwo, które stanowi zjawisko nierozzerwalne z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Jednocześnie występuje we wszystkich rodzajach społeczeństw począwszy od tych najbardziej nowoczesnych po najbiedniejsze. Mianem żebractwa określamy: „działanie mające na celu doprowadzenie do dobrowolnego transferu środków od ofiarodawców do osób tę żebraczą działalność prowadzących, przy czym chodzi o stan względnie trwałego i rozciągniętego w czasie proszenia o wsparcie, a więc jako styl życia, którego to kryterium nie spełnia jednorazowa prośba o jałmużnę podyktowana chwilowym brakiem środków finansowych”¹⁵. Żebractwo jest postrzegane jako zjawisko niechciane w przestrzeni publicznej, które może wywoływać lęk, spadek poczucia bezpieczeństwa przy jednoczesnej obojętności większości społeczeństwa wobec osób żebrzących. Jest to zjawisko, które stanowi często trwały element w przestrzeni miejskiej, jednocześnie wpisując się w anonimowość tych obszarów.

3. Miasto – nowe wyzwania w relacjach międzyludzkich

Nie sposób nie zgodzić się z trafną uwagą B. Hołysta, który nawiązując do zachodzących we współczesnym mieście procesów, takich jak powstawanie anonimowego społeczeństwa masowego, migrację ludności wiejskiej do miasta, czy też urbanizacji pisze: „Z jednej strony współczesne miasta są wielkimi blokowiskami, w których zamieszkują anonimowe rodziny, i trudno jest tu mówić o więziach sąsiedzkich. Znajomości zawierane z osobami mieszkającymi obok są zwykle czysto formalne, grzecznościowe. Z drugiej strony, prywatne domy i posesje są coraz częściej odgradzane wy-

---

¹⁴Tamże.

¹⁵K. Król, *Żebractwo we współczesnej Polsce jako kwestia społeczna*, Konin 2010, s. 49-50, za: R. Krajewski, *Żebractwo w ujęciu przepisów prawa karnego*, s. 1, <http://www.ies.krakow.pl/wydawnictwo/prokuratura/pdf/2013/05/1krajewski.pdf> (dostęp: 14.06.2016).

sokimi murami, siatkami, płotami, wyposażone w kamery i domofony, by nie dopuścić niepożądanych gości z zewnątrz. W takich warunkach praktycznie obumierają więzi sąsiedzkie¹⁶. Z drugiej strony podkreśla się fakt, iż więzi sąsiedzkie we współczesnym mieście nabierają nowego charakteru przy jednoczesnym pozostawieniu cech wspólnototwórczych, solidarności grupowej, czy tożsamości społecznej¹⁷. Mniejszy nacisk kładzie się obecnie na bliskość fizyczną, biorąc pod uwagę nowe przestrzenie porozumiewania się i tworzenia wspólnoty, jakie dają nowe technologie informacyjno-komunikacyjne. Rzeczywiście można się zgodzić z założeniem, iż współczesne stosunki sąsiedzkie w mieście należy rozpatrywać uwzględniając nowe konteksty kulturowe, społeczne i technologiczne.

A. Giddens wydaje się, iż idzie jeszcze krok dalej wskazując na utratę znaczenia miejsca jako punktu odniesienia w życiu jednostki. Tracimy obecnie według brytyjskiego socjologa poczucie „bezpiecznej swojskości, jakie dawało własne miejsce w porządku tradycyjnym [...]. Swojskość (wydarzeń społecznych, ludzi oraz miejsc) nie zależy już tak bardzo od bezpośredniego otoczenia”¹⁸.

Z kolei A. Barczykowska podkreśla wyalienowanie mieszkańców miasta, izolację, powstanie tzw. „miejskiej znieczulicy”, wzrastające poczucie zagrożenia, wzajemnej nieufności, które wpływają na zachowanie dystansu społecznego i stanowią swoistego rodzaju strategię obrony mieszkańców miast przed nadmiarem bodźców, jakie daje przestrzeń miejska¹⁹.

B. Hołyst zaznacza fakt, iż w miastach nastąpiła zmiana w interakcjach między ludźmi, wielkość populacji i gęstość zaludnienia mają na ten stan istotny wpływ, jednakże badania życia miejskiego wykazały, iż „mieszkańcy miast są uczestnikami bezpośrednich interakcji i utrzymują bliskie stosunki. Miasto traktuje się jako zespół „miejskich wiosek”²⁰. Innymi słowy zmienia się charakter interakcji, intensywność ich związana z tempem życia w mieście, jednak nie można mówić o zaniku relacji międzyludzkich w ogóle, nabierają one po prostu innego kształtu, trudniej je budować w oparciu o wspólne normy, wartości i cele, co oddaje charakter współczesnego wymiaru życia społecznego.

W przestrzeń współczesnych miast wpisują się także zamknięte osiedla będące interesującym dla socjologia aspektem życia społecznego. Zamknięte osiedla charakteryzują się dużą homogenicznością społeczną, a także ograniczoną liczebnością, głównie ze względu na kryterium ekono-

¹⁶B. Hołyst, *Zagrożenia ładu społecznego*, Warszawa 2013, t.1, s. 32.

¹⁷M. Dymnicka, dz. cyt., s. 229.

¹⁸A. Giddens, *Nowoczesność i tożsamość. „Ja” i społeczeństwo w epoce późnej nowoczesności*, Warszawa 2007, s. 20.

¹⁹A. Barczykowska, dz. cyt., s. 87-89.

²⁰B. Hołyst, *Bezpieczeństwo...*, s. 217-218.

miczne i status społeczny mieszkańców. To przestrzeń, w której występuje duży stopień izolacji społecznej, „odgradzenia się” mentalnego, emocjonalnego i fizycznego od innych ludzi. Ludzie w zasadzie się nie znają, realizują swoje potrzeby (bycia z innymi, przynależności, samorealizacji) poza miejscem zamieszkania, przy jednoczesnym poczuciu bezpieczeństwa, względnej satysfakcji i zadowolenia z życia, które wynika przede wszystkim ze stabilizacji finansowej. Zamknięte osiedla są niejako odzwierciedleniem procesów społecznych zachodzących we współczesnym świecie.

Podsumowanie

Reasumując, należy zaznaczyć, iż w niniejszym artykule zostały nakreślone wybrane problemy współczesnego miasta z socjologicznego punktu widzenia. Miasto należy traktować jako niezwykle istotny element w przestrzeni społecznej, biorąc pod uwagę wielość procesów i zjawisk wpływających na jego współczesny obraz. Warto podkreślić, że miastem i jego wyzwaniami interesują się nie tylko socjologowie, ale także urbaniści, architekci, czy też psychologowie. W artykule podjęto zatem próbę omówienia wybranych aspektów przestrzeni miejskiej i jej problemów o ważnym znaczeniu społecznym. Okazuje się bowiem, iż współczesne miasto sprzyja rozwojowi negatywnych zjawisk patologicznych, głównie ze względu na zmiany o charakterze społecznym związane z przeobrażeniami dotyczącymi charakteru interakcji, więzi społecznych, czy stosunków społecznych, które stają się coraz bardziej powierzchowne. Szybkie tempo życia miejskiego oraz duża ruchliwość pionowa i pozioma członków społeczeństwa składa się na współczesny obraz miasta.

Zasygnalizowane problemy stanowią istotną kwestię społeczną, istnieje między nimi pewnego rodzaju sprzężenie zwrotne, są wobec siebie koherentne, co jeszcze bardziej komplikuje obraz współczesnego miasta, a przede wszystkim utrudnia wprowadzenie efektywnych metod przeciwdziałającym negatywnym zjawiskom i procesom w nim zachodzącym.

Bibliografia

1. Barczykowska A., *Kapitał społeczny a zjawiska patologii społecznej w wielkim mieście*, Kraków 2011.
2. Dymnicka M., *Przestrzeń publiczna a przemiany miasta*, Warszawa 2012.
3. Giddens A., *Nowoczesność i tożsamość. „Ja” i społeczeństwo w epoce późnej nowoczesności*, Warszawa 2007.
4. Giddens A., *Socjologia*, Warszawa 2012.

5. Hołyst B., *Bezpieczeństwo społeczeństwa*, t. 3, Warszawa 2015.
6. Hołyst B., *Zagrożenia ładu społecznego*, t. 1, Warszawa 2013.
7. Krajewski R., *Żebractwo w ujęciu przepisów prawa karnego*, <http://www.ies.krakow.pl/wydawnictwo/prokuratura/pdf/2013/05/1krajewski.pdf> (dostęp: 14.06.2016).
8. Król K., *Żebractwo we współczesnej Polsce jako kwestia społeczna*, Konin 2010.
9. Kurzeja A., *Dzieci ulicy- profilaktyka zagrożeń*, Kraków 2010.
10. Majer A., *Socjologia i przestrzeń miejska*, Warszawa 2010.
11. Pierzchała K., Cekiera Cz., *Człowiek a patologie społeczne*, Toruń 2009.
12. Pospiszyl I., *Patologie społeczne*, Warszawa 2008.
13. Podgórecki A., *Patologia życia społecznego*, Warszawa 1969.

Liczba znaków ze spacjami: 23 746